

გამოცდების ეროვნული ცენტრი
ქართული ენისა და ლიტერატურის ჯგუფი

როგორ მოვემზადოთ მასწავლებლის გამოცდისათვის

ქართული ენა და ლიტერატურა

წინამდებარე კრებულის დანიშნულებაა გააცნოს საშუალო და საბაზო საფეხურის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებს საგნობრივი გამოცდის პროგრამა, 2023 წლისათვის დაგეგმილი სიახლეები, ტესტური დავალებების ნიმუში და შეფასების კრიტერიუმები.

საგამოცდო კრებული წარმოადგენს „შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის“ საკუთრებას და დაცულია საქართველოს კანონით „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“. „შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის“ ნებართვის გარეშე დაუშვებელია ტექსტში რაიმე ცვლილების შეტანა, რეპროდუქცია, თარგმნა და სხვა საშუალებებით (როგორც ბეჭდვითი, ასევე ელექტრონული ფორმით) გავრცელება, აგრეთვე იკრძალება საგამოცდო კრებულების გამოყენება კომერციული მიზნებისათვის.

ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის

საგამოცდო პროგრამა

ა) ქართული ენა

I. შესავალი

1. ქართული ენა როგორც ქართველი ერის საერთო ეროვნული ენა და საქართველოს სახელმწიფო ენა. ქართული ენის ადგილი მსოფლიო ენათა შორის. ქართველური ენები. ქართული ენის როლი და მნიშვნელობა ქართველური ტომების ეროვნული და სახელმწიფოებრივი ჩამოყალიბების პროცესში.
2. ქართული სალიტერატურო ენის დასაბამი და მისი განვითარების ძირითადი ეტაპები. ქართული დამწერლობის ჩამოყალიბებისა და მწიგნობრობის განვითარების ძირითადი ეტაპები. ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების პერიოდებად დაყოფის პრობლემა. ანტონ I და ქართული სალიტერატურო ენა. სამოციანელთა როლი ახალი ქართული სალიტერატურო ენის დამკვიდრების საქმეში. თაობათა და შეხედულებათა ბრძოლა სალიტერატურო ენის განვითარების საკითხებზე.
3. თანამედროვე სალიტერატურო ქართული როგორც მრავალფუნქციური სახელმწიფო ენა – სრულფასოვანი კომუნიკაციის, მწერლობისა და მეცნიერების ენა.
4. ქართული სალიტერატურო ენა და ეროვნული ენა. ქართული ენის დიალექტები და სხვა ენობრივი ქვესისტემები – ქართული სალიტერატურო ენის გამდიდრების წყარო და ენობრივ ვარიანტულობათა ძირითადი მიზეზი. ნორმათა დადგენის პრინციპები.

II. ფონეტიკა-ფონოლოგია

5. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ფონემური სტრუქტურა. ანბანი. ხმარებიდან გასული ასოები. ხმოვანთა კლასიფიკაცია. თანხმოვანთა კლასიფიკაცია.
6. მარცვალი. ღია და დახურული მარცვალი. დამარცვლის საფუძველი და გადატანის წესები ქართულში.
7. ძირითადი ფონეტიკური მოვლენები.

III. მორფოლოგია

8. სიტყვა. სიტყვა მორფოლოგიური თვალსაზრისით: ფორმაცვალებადი და ფორმაუცვლელი სიტყვები. დამოუკიდებელი მნიშვნელობის და დამხმარე სიტყვები. გრამატიკული კატეგორიის რაობა. სიტყვის მორფოლოგიური აგებულება: ძირი, ფუძე, მორფემა (აფიქსები). აფიქსთა კლასიფიკაცია.
9. მეტყველების ნაწილების კლასიფიკაცია.
10. არსებითი სახელი. არსებით სახელთა დაჯგუფება შინაარსის მიხედვით. არსებით სახელთა ბრუნება. ბრუნების ტიპები და მათი გამოყოფის საფუძველი. საკუთარ სახელთა ბრუნება. თავისებურად ბრუნებადი არსებითი სახელები. თანდებულიანი ბრუნვები. არსებითი სახელის ბრუნებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
11. ზედსართავი სახელი. ვითარებითი და მიმართებითი ზედსართავი სახელი. თანხმოვანფუძიანი და ხმოვანფუძიანი ზედსართავი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად პირდაპირი და შებრუნებული წყობით. ნათესაობითში დასმული სახელის ბრუნება არსებით სახელთან ერთად პირდაპირი და შებრუნებული წყობით. ზედსართავი სახელის ბრუნებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
12. რიცხვითი სახელი. რაოდენობითი, რიგობითი და წილობითი რიცხვითი სახელები. რაოდენობითი რიცხვითი სახელი შედგენილობის მიხედვით. რიცხვითი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად. ნაწილაკიანი რიცხვითი სახელი და მისი ბრუნება. რიცხვით სახელთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
13. ნაცვალსახელი. ნაცვალსახელთა ჯგუფები. ნაცვალსახელთა ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად. ნაცვალსახელთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები.
14. ზმნა. ზმნის კატეგორიები. პირისა და რიცხვის ასახვა ზმნაში. პირის რომელობა, როგორობა. პირთა რაოდენობა ერთ ფორმაში. სუბიექტური და ობიექტური პირის ნიშნები. სუბიექტური და ობიექტური წყობა. ინვერსია და მისი საფუძველი. ზმნისწინი. მისი ადგილი და ფუნქციები. ზმნისწინის მარტივი და რთული სახეები. ზმნისწინის ძველი სახით ხმარება. უზმნისწინო ზმნები. დრო. გეზისა და ორიენტაციის საკითხი. კილო. ასპექტი. გზისობა. გარდამავლობა. დინამიკურობა-

სტატიკურობა. გვარი. კონვერსია. ქცევა. გარდამავლობა და ქცევა. კონტაქტი. კონტაქტი და გარდამავლობა. მწკრივი. მწკრივთა რაოდენობა და კლასიფიკაცია სერიათა მიხედვით. სერიებად დაყოფის საფუძველი. ზმნის ძირი, ფუძე და თემა. თემის ნიშნები. ერთთემიანი და ორთემიანი ზმნები. ფუძედრეკადი (ხმოვანმონაცვლე) ზმნები. თავისებური ზმნები. ზმნის უღვლილება. ზმნის ფორმაწარმოებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები. შუალობითი კონტაქტის ფორმათა მართლწერა.

15. სახელზმნა: საწყისი და მიმდებარე. საწყისის (მასდარის) წარმოება. მიმდებარეთა წარმოება. საწყისსა და მიმდებარეში შემავალი ზმნის კატეგორიები. საწყისი და მიმდებარე როგორც სახელი.
16. ზმნიზედა. ზმნიზედათა დაჯგუფება ფუნქციისა და ფორმის მიხედვით. ზმნიზედის მართლწერა.
17. თანდებული. ცალკე მდგომი და სახელთან შერწყმული თანდებულები. ზმნიზედა თანდებულის მნიშვნელობით.
18. კავშირი. კავშირის სახეები. მაერთებელი და მაქვემდებარებელი კავშირები.
19. ნაწილაკი. ნაწილაკთა ჯგუფები.
20. შორისდებული. შორისდებულთა ჯგუფები.

IV. სინტაქსი

21. წინადადება როგორც სინტაქსური ერთეული.
22. სინტაგმის ცნება. სიტყვათა სინტაქსური შეკავშირების სახეები: შეთანხმება, მართვა, მირთვა.
23. წინადადების მთავარი წევრები:
  - ა) შემასმენელი. მარტივი და შედგენილი შემასმენელი.
  - ბ) ქვემდებარე. სინტაქსური ურთიერთობა ქვემდებარესა და შემასმენელს შორის.
  - გ) პირმომართი დამატებები. პირდაპირი და ირიბი დამატება და მათი სპეციფიკურობა ქართულში. სინტაქსური ურთიერთობა პირმომართ დამატებებსა და შემასმენელს შორის.
24. წინადადების არამთავარი წევრები:
  - ა) უბრალო დამატება. უბრალო დამატების ბრუნვები (უთანდებულო და თანდებულიანი). უბრალო დამატების სინტაქსური ურთიერთობა წინადადების სხვა წევრებთან.
  - ბ) განსაზღვრება. შეთანხმებული, მართული და მართულ-შეთანხმებული განსაზღვრებები. არსებითი სახელის გამოყენება განსაზღვრებად (ადიექტივაცია) და პირუკუ, ზედსართავისა – ქვემდებარედ (სუბსტანტივაცია).
  - გ) გარემოება. გარემოებათა კლასიფიკაცია. ბრუნვის ფორმები (უთანდებულო და თანდებულიანი) როგორც გარემოების გადმოცემის საშუალებები.
25. წინადადების ტიპები მოდალობის მიხედვით: თხრობითი, კითხვითი, ძახილისა, ბრძანებითი და კითხვა-ძახილისა. მათი გამოსატყვის საშუალებანი: ინტონაცია, სიტყვათა წყობა, დამხმარე სიტყვები და ნაწილაკები.
26. წინადადების ტიპები აგებულების მიხედვით: მარტივი, შერწყმული და რთული.
27. მარტივი წინადადება. მარტივი წინადადების ტიპები წევრთა შემადგენლობის მიხედვით.
28. ერთშემადგენლიანი წინადადება. ერთშემადგენლიანი წინადადების ტიპები. სახელდებითი წინადადება.
29. შერწყმული წინადადება. შერწყმული წინადადების ტიპები. ერთგვარ წევრთა შეერთების საშუალებანი: უკავშირო და კავშირიანი შეერთება. შემასმენლის შეთანხმება რიცხვში ერთგვარ ქვემდებარებულთან. ქვემდებარის ბრუნვა სხვადასხვა გვარის ზმნით გადმოცემულ ერთგვარ-შემასმენლიან წინადადებაში.
30. სიტყვათა წყობა წინადადებაში. სიტყვათა წყობის მნიშვნელობა სტილისტიკისათვის.
31. განკერძოებული სიტყვები და გამოთქმები.
32. წინადადებასთან გრამატიკულად დაუკავშირებელი სიტყვები. მიმართვა, შორისდებული, მიგებითი ნაწილაკები. ამ სიტყვებთან სასვენი ნიშნების გამოყენების წესები.
33. რთული წინადადება. თანწყობა (პარატაქსი) და ქვეწყობა (ჰიპოტაქსი).
34. რთული თანწყობილი წინადადება. შეერთების საშუალებანი (ინტონაცია, მაერთებელი კავშირები). თანწყობილ წინადადებათა აზრობრივი ურთიერთმიმართება. სასვენი ნიშნები რთულ თანწყობილ წინადადებაში.
35. რთული ქვეწყობილი წინადადება. დამოკიდებული წინადადების გარეგანი და შინაგანი ნიშნები. მაქვემდებარებელი კავშირები და სიტყვები. საკორელაციო სიტყვა მთავარ წინადადებაში. დამოკიდებულ წინადადებათა კლასიფიკაცია ადგილის, კავშირისა და ფუნქციის მიხედვით.
36. რთული ქვეწყობილი წინადადება ერთი ან რამდენიმე დამოკიდებული წინადადებით. ქვეწყობის სახეები.

37. სიტყვათა წყობა მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში. კავშირთა და საკორელაციო სიტყვათა ადგილი მთავარსა და დამოკიდებულ წინადადებაში. სასვენი ნიშნების სახეები და ადგილი რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში.
38. შერეული სახის რთული წინადადება.
39. დამოკიდებული წინადადების წვერ-კავშირთა შეხამების ზოგი საკითხი მთავარი წინადადების ასახსნელ წვერთან.
40. სხვათა სიტყვა. პირდაპირი და ირიბი ნათქვამი. სხვათა სიტყვის ნაწილაკები. პირდაპირი და ირიბი ნათქვამის მნიშვნელობა სტილისტიკისათვის. სასვენი ნიშნის სახეები და ადგილი სხვათა სიტყვასთან. სხვათა სიტყვის მართლწერა.
41. მიზეზისა და მიზნის გარემოებითი დამოკიდებული წინადადებების აღრევის შემთხვევები.

V. ლექსიკოლოგია

42. ლექსიკოლოგიის ადგილი სხვა საენათმეცნიერო დისციპლინებს შორის. ლექსიკური ერთეული. ლექსიკა. ლექსიკური ფონდი. ლექსიკოგრაფია.
43. სიტყვა მნიშვნელობის თვალსაზრისით. სიტყვის გამოყენება ძირითადი და გადატანითი მნიშვნელობით. სიტყვის მნიშვნელობის ცვლა ისტორიულად. მნიშვნელობის გაფართოება, დავიწროება. სიტყვის პოლისემიურობა. პოლისემია და ომონიმია. სინონიმია, ანტონიმია.
44. ფრაზეოლოგიზმები და იდიომები.
45. დიალექტიზმები, პროფესიული ლექსიკა, ჟარგონი, ბარბარიზმები, ნეოლოგიზმები, არქაიზმები.
46. ახალ სიტყვათა წარმოქმნის ძირითადი საშუალებანი. სიტყვაწარმოება როგორც ლექსიკოლოგიის საგანი. ძირეული და წარმოქმნილი სახელები. აფიქსური სიტყვაწარმოება. წარმოქმნილ სახელთა ჯგუფები მაწარმოებელი აფიქსებისა და შინაარსის მიხედვით. ფორმამაწარმოებელი აფიქსები სიტყვაწარმოებითი ფუნქციით. ბრუნვისა და თანდებულებიან ფორმათაგან წარმოქმნილი სახელები. ნასესხები აფიქსები.
47. თხზვა (კომპოზიცია) როგორც ლექსიკის გამდიდრების საშუალება. ფუძეგაორკეცება (რედუქციკაცია). კომპოზიტები ფუძეთა შემადგენლობის მიხედვით. ერთცნებიანი და ორცნებიანი კომპოზიტები. კომპოზიტების მართლწერის საკითხები.

VI. სტილისტიკა

48. სტილისტიკა როგორც ენათმეცნიერების დარგი. სტილისტიკის საგანი. სტილის რაობა.
49. ფუნქციური სტილისტიკა. მწიგნობრული და სასაუბრო სტილი.
50. პუბლიცისტური, მხატვრული, სამეცნიერო და ოფიციალურ-საქმიანი სტილი.
51. ლექსიკური სტილისტიკა. სიტყვათა შერჩევა მნიშვნელობის მიხედვით. პარონიმები, ეფემერიზმები, თავაზიანობის გამომხატველი სიტყვები.
52. სტილისტიკური ხარვეზები: ტავტოლოგია, კალკი, ატროფია.

სარეკომენდაციო ლიტერატურა:

1. ავთანდილ არაბული, ქართული მეტყველების კულტურა, თბ., 2004.
2. შუქია აფრიდონიძე, ჩვენი ენა ქართული, თბ., 2002.
3. გიორგი ახვლედიანი, ზოგადი ფონეტიკის საფუძვლები, თბ., 1999.
4. თამაზ გამყრელიძე, წერის ანბანური სისტემა და ძველი ქართული დამწერლობა, თბ., 1989.
5. მარიამ თალაკვაძე, ქართული ენის გრამატიკის სწავლების მეთოდოლოგია, თბ., 1959.
6. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, I, თბ., 1989.
7. ვარლამ თოფურია, ქართული ენა და მართლწერის ზოგიერთი საკითხი, თბ., 1965.
8. ლეო კვაჭაძე, თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი, თბ., 1977.
9. ბიძინა ფონხუა, ქართული ენის ლექსიკოლოგია, თბ., 1974.
10. ქართული ენა და ლიტერატურა (მასწავლებლის ბიბლიოთეკა), 5 ტომად, შედგენილი გამოცდების ეროვნული ცენტრის ქართული ენისა და ლიტერატურის ჯგუფის მიერ, ქართული ენა, რედაქტორები: ელენე ბაბუნაშვილი და მზექალა შანიძე, I-II, თბ., 2009.
11. ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები, VII, თბ., 1985.
12. აკაკი შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, თბ., 1980.
13. აკაკი შანიძე, ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბ., 1976.
14. არნოლდ ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1952.
15. არნოლდ ჩიქობავა, ქართული ენის ზოგადი დახასიათება, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, I, თბ., 1950 (ცალკე გამოცემა, თბ., 1998).

16. შოთა ძიძიგური, ქართული ენის თავგადასავალი, თბ., 1969; ან: საენათმეცნიერო საუბრები, თბ., 1975.
17. ზურაბ ჭუმბურიძე, ქართული სალიტერატურო ენისა და სტილის საკითხები, თბ., 1956.
18. ბესარიონ ჯორბენაძე, ენა და კულტურა, თბ., 1995.

ლექსიკონები:

1. ილია აბულაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი (მასალები), თბ., 1973.
2. ვარლამ თოფურია, ივანე გიგინეიშვილი, ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი, თბ., 1998.
3. ზურაბ სარჯველაძე, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი (მასალები), თბ., 1995.
4. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, I, თბ., 1991; II, თბ., 1993.
5. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, I-VIII, თბ., 1950-1954; ახალი რედაქცია, I-IV, თბ., 2009-2019.
6. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ერთტომეული, თბ., 1986.
7. სასკოლო ორთოგრაფიული ლექსიკონი, თბ., 2011.
8. ქართული ლექსიკონი, გ. ცოცანიძე, ნ. ლოლაძე, ქ. დათუკიშვილი, თბ., 2014.

ბ) ქართული ლიტერატურა

- I. მხატვრული ტექსტის ანალიზისათვის აუცილებელი ლიტერატურისმცოდნეობითი ტერმინები: ალეგორია, ალიტერაცია, ალუზია, ანდაზა, ასონანსი, აფორიზმი, ბალადა, ბიოგრაფია, განმეორება, გაპროვნება, გმირი, გროტესკი, დიალოგი, დრამა, ელეგია, ეპიგრაფი, ეპითეტი, ეპილოგი, ეპოსი, ესე, ზღაპარი, თემა, თქმულება, იგავ-არაკი, იდეა, ინტონაცია, ირონია, იუმორი, კოლიზია, კომედია, კომპოზიცია (კომპოზიციური ელემენტების ჩათვლით), ლეგენდა, ლექსი, ლირიკა, ლიცენცია, მემუარი, მეტაფორა, მითი, მოთხრობა, მონოლოგი, მოტივი, მხატვრული ენა, მხატვრული სახე, ნოველა, პეიზაჟი, პერიფრაზი, პერსონაჟი, პიესა, პოეზია, პოემა, პორტრეტი, პროზა, პროლოგი, უანრი, რემარკა, რემინისცენცია, რითმა, რიტმი, რომანი, სატირა, სახე, სიმბოლო, სიუჟეტი, სტროფი, ტაეპი, ტრაგედია, ტროპი, ფაბულა, შაირი, შედარება, ციტატა, ხასიათი, ხატოვანი თქმა, ჰიმნი, ჰიპერბოლა.
- II. ლიტერატურული პროცესის ძირითადი ეტაპები: სასულიერო მწერლობა, კლასიკური ხანის მწერლობა, აღორძინების ხანის მწერლობა, რომანტიზმი, რეალიზმი, მოდერნიზმი, პოსტმოდერნიზმი.
- III. რეკომენდებულ ავტორთა და ნაწარმოებთა ჩამონათვალი:
  1. ჰაგიოგრაფია და ჰიმნოგრაფია: „ცხორებად წმიდისა ნინოდისი“, „წამებად წმიდისა შუშანიკისი დედოფლისაჲ“, „წამებად წმიდისა და ნეტარისა ჰაბოდისი“, „სიბრძნე ბალაჰვარისი“, „ცხორებად წმიდისა გრიგოლ ხანძთელისაჲ“, „ცხორებად ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანესი და ეფთჳმესი“, „ქებად და დიდებად ქართულისა ენისაჲ“, „გალობანი სინანულისანი“.
  2. კლასიკური ხანის მწერლობა: „ამირანდარეჯანიანი“, „აბდულმესიანი“, „თამარიანი“, „ვისრამიანი“, „ვეფხისტყაოსანი“.
  3. აღორძინების ხანის მწერლობა: ვახტანგ VI, სულხან-საბა ორბელიანი, დავით გურამიშვილი, ბესიკი.
  4. ახალი ქართული ლიტერატურა: ალექსანდრე ჭავჭავაძე, გრიგოლ ორბელიანი, ვახტანგ ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, გიორგი ერისთავი, დანიელ ჭონქაძე, ლავრენტი არღაზიანი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ალექსანდრე ყაზბეგი, ვაჟა-ფშაველა.
  5. უახლესი ქართული ლიტერატურა: დავით კლდიაშვილი, ვასილ ბარნოვი, ნიკო ლორთქიფანიძე, ლეო ქიაჩელი, კონსტანტინე გამსახურდია, მიხეილ ჯავახიშვილი, გრიგოლ რობაქიძე, დემნა შენგელაია, პოლიკარპე კაკაბაძე, გალაკტიონ ტაბიძე, ტიცვიან ტაბიძე, პაოლო იაშვილი, ვალერიან გაფრინდაშვილი, კოლაუ ნადირაძე, ტერენტი გრანელი, გიორგი ლეონიძე, სიმონ ჩიქოვანი, იოსებ გრიშაშვილი, ლევან გოთუა, გიორგი შატერაშვილი, ლადო ასათიანი, მირზა გელოვანი, ნიკო სამადაშვილი, შოთა ჩანტლაძე, მურმან ლებანიძე, გივი გეგეჭკორი, გურამ რჩეულიშვილი, ნოდარ დუმბაძე, რევაზ ინანიშვილი, არჩილ სულაკაური, ოთარ ჩხეიძე, ჯემალ ქარჩხაძე, გოდერძი ჩოხელი, ანა კალანდაძე, მუხრან მაჭავარიანი, ჭაბუა ამირეჯიბი, ოთარ ჭილაძე, გურამ დონანაშვილი.

სარეკომენდაციო ლიტერატურა:

ა) ლიტერატურული კრიტიკა და პუბლიცისტიკა

1. ილია ჭავჭავაძე, ორიოდ სიტყვა თავად რევაზ შაღვას ძის ერისთავის კახლოვიდან „შემლილის“ თარგმნაზედა, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული (ათ ტომად), პ. ინგოროყვას რედაქტორობით, ტ. III, თბ., 1953.
2. ილია ჭავჭავაძე, პასუხი, იქვე.
3. ილია ჭავჭავაძე, საქართველოს მოამბეზედ, იქვე.
4. ილია ჭავჭავაძე, აი ისტორია, იქვე, ტ. IV, თბ., 1955.
5. ილია ჭავჭავაძე, ერი და ისტორია, იქვე.
6. ილია ჭავჭავაძე, ქვათა დაღადი, იქვე, ტ. VIII, თბ., 1957.
7. ილია ჭავჭავაძე, წერილები ქართულ ლიტერატურაზე, იქვე, ტ. III, თბ., 1953.
8. ბარბარე ჯორჯაძე, თ. ილია ჭავჭავაძის კრიტიკაზედ, წიგნში: ქართული ლიტერატურული კრიტიკის ისტორიისათვის, შემდგენელი ს. ხუციშვილი, ტ. I, თბ., 1954.
9. ბარბარე ჯორჯაძე, პასუხს პასუხი, იქვე.
10. რევაზ ერისთავი, პასუხი თავადი ილია ჭავჭავაძის კრიტიკისა, იქვე.
11. გიორგი წერეთელი, რამდენიმე სიტყვა ზემოური იმერლის გორისელის სტატიაზედ, იქვე.
12. აკაკი წერეთელი, ახირებული ფურცელი, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული (თხუთმეტ ტომად), გ. აბზიანიძის რედაქტორობით, ტ. XI, თბ., 1960.
13. აკაკი წერეთელი, რაოდენიმე სიტყვა „ჩანგურის“ შესახებ, იქვე.
14. ნიკო ნიკოლაძე, კრიტიკა და მისი მნიშვნელობა ლიტერატურაში, წიგნში: თხზულებანი, ტ. II, თბ., 1960.
15. ვაჟა-ფშაველა, კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი, წიგნში: თხზულებათა სრული კრებული (ხუთ ტომად), გ. აბზიანიძისა და სხვ. რედაქტორობით, ტ. V, თბ., 1961.
16. ვაჟა-ფშაველა, კრიტიკა ბ. იპ. ვართაგავასი, იქვე.
17. ვაჟა-ფშაველა, Pro domo sua, იქვე.
18. ვაჟა-ფშაველა, სად არის პოეზია? იქვე.
19. გერონტი ქიქოძე, ეროვნება, ენა და ესთეტიკური კულტურა, წიგნში: რჩეული თხზულებანი (სამ ტომად), ტ. II, თბ., 1964.
20. გერონტი ქიქოძე, ძველი იბერიელების ფსიქოლოგიიდან, იქვე.
21. კიტა აბაშიძე, გონს მოდიო! წიგნში: ცხოვრება და ხელოვნება, შემდგენელი დ. გამეზარდაშვილი, თბ., 1971.
22. კიტა აბაშიძე, XIX საუკუნე საქართველოს ლიტერატურისათვის, იქვე.
23. ქართული ლიტერატურული ესსე (96 ესსე), შემდგენელი მ. ხელაია, თბ., 1986.
24. არჩილ ჯორჯაძე, პუბლიცისტი – ილია ჭავჭავაძე, წიგნში: წერილები, შემდგენელი ა. ბაქრაძე, თბ., 1989.
25. იაკობ გოგებაშვილი, ბურჯი ეროვნებისა, წიგნში: რჩეული თხზულებანი (ხუთ ტომად), ტ. II, თბ., 1990.
26. გრიგოლ რობაქიძე, აკაკის ქნარი, თბ., 1991.

ბ) სამეცნიერო ლიტერატურა

1. კორნელი კეკელიძე, „წმიდა“ მხედარი ძველ ქართულ მწერლობაში, წიგნში: ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. II, თბ., 1945.
2. კორნელი კეკელიძე, კულტურული დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის ანარეკლი ძველ ქართულ ლიტერატურაში, იქვე, ტ. IV, თბ., 1957.
3. იონა მეუნარგია, ცხოვრება და პოეზია ნიკოლოზ ბარათაშვილისა, წიგნში: ქართველი მწერლები, სოლ. ცაიშვილის რედაქციით, ტ. I, თბ., 1954.
4. ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია, დ. გამეზარდაშვილის რედაქციით, ტ. I, თბ., 1956.
5. გრიგოლ კიკნაძე, რომანტიკოსებიდან რეალისტებისაკენ, წიგნში: ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, თბ., 1956.
6. გრიგოლ კიკნაძე, ვაჟა-ფშაველას შემოქმედება, თბ., 1957.
7. გიორგი ნადირაძე, რუსთაველის ესთეტიკა, თბ., 1958.
8. გიორგი ლეონიძე, გამოკვლევები და წერილები, თბ., 1958.
9. კიტა აბაშიძე, ეტიუდები XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, დ. გამეზარდაშვილის რედაქციით, თბ., 1962.
10. პავლე ინგოროყვა, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, წიგნში: თხზულებათა კრებული (შვიდ ტომად), ტ. I, თბ., 1963.

11. გერონტი ქიქოძე, მეცხრამეტე საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორია. წიგნში: რჩეული თხზულებანი სამ ტომად, ტ. III, თბ., 1965.
12. ვახტანგ კოტეტიშვილი, ქართული ლიტერატურის ისტორია (XIX ს.). წიგნში: რჩეული ნაწერები (ორ წიგნად), დ. გამეზარდაშვილის რედაქციით, წგნ. I, თბ., 1965.
13. ნოდარ ნათაძე, სარგის ცაიშვილი, რუსთაველი და მისი პოემა, თბ., 1966.
14. გურამ ასათიანი, საუკუნის პოეტები, თბ., 1988.
15. რევაზ თვარაძე. თხუთმეტსაუკუნოვანი მთლიანობა. თბ., 1985.
16. გაიოზ იმედაშვილი, ვეფხისტყაოსანი და ქართული კულტურა, თბ., 1968.
17. აკაკი გაწერელია, გრიგოლ ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, რჩეული ნაწერები, ტ. II, თბ., 1978.
18. სარგის ცაიშვილი, შოთა რუსთაველი, დავით გურამიშვილი, თბ., 1980.
19. სარგის ცაიშვილი, მარადიული სახეები, თბ., 1981.
20. კორნელი კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, თბ., 1980; ტ. II, თბ., 1981.
21. რევაზ სირაძე, სახისმეტყველება, თბ., 1982.
22. ელგუჯა ხინთიბიძე, ათონის ქართული ლიტერატურული სკოლის ისტორიისათვის, კრებულში: ივირონი – 1000, თბ., 1983.
23. თამაზ ჩხენკელი, მშვენიერი მძღვევარი, თბ., 1989.
24. ლევან მენაბდე, ძველი ქართული კულტურის კერები, თბ., 1992.
25. რევაზ თვარაძე, გადასახედი, თბ., 1997.
26. რევაზ სირაძე, ქართული კულტურის საფუძვლები, თბ., 2000.
27. გრივერ ფარულავა, ქართული ჰაგიოგრაფია, კრებულში: „ნათელი ქრისტესი. საქართველო“, ტ. I, თბ., 2003.
28. გრივერ ფარულავა, წმ. გრიგოლ ხანძთელი, იქვე.
29. მანანა გიგინეიშვილი, იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამება“, კრებულში: „ნათელი ქრისტესი. საქართველო“, ტ. I, თბ., 2003.
30. თამაზ ვასაძე, „ვეფხისტყაოსნის“ მხატვრული სამყარო, თბ., 2003.
31. აკაკი ბაქრაძე, აკაკი წერეთელი. ილია ჭავჭავაძე, თხზულებანი, ტ. I, თბ., 2004.
32. რევაზ სირაძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბ., 2005.
33. დავით წერეთელი, ანარეკლი, თბ., 2005.
34. ლაურა გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბ., 2005.
35. ბაჩანა ბრეგვაძე, რუსთაველი და პლატონი, წიგნში: დრო და მარადისობა, I, თბ., 2006.
36. ქართული ენა და ლიტერატურა (მასწავლებლის ბიბლიოთეკა), 5 ტომად, შედგენილი გამოცდების ეროვნული ცენტრის ქართული ენისა და ლიტერატურის ჯგუფის მიერ, ძველი ქართული ლიტერატურა, XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურა, XX საუკუნის ქართული ლიტერატურა, III-V, თბ., 2009.
37. ქართული რომანტიზმი – ნაციონალური და ინტერნაციონალური საზღვრები. რედაქტორი ზ. აბ-ზიანიძე, თბ., 2012.
38. ლიტერატურათმცოდნეობის შესავალი, რედაქტორი ი. რატიანი, თბ., 2012.
39. ალექსანდრე ყაზბეგი (საიუბილეო კრებული), თბ., 2014.
40. დავით წერეთელი, თემა და ვარიაციები, თბ., 2018.
41. ლაურა გრიგოლაშვილი, ლიტერატურული კონცეპტები და სხვა, თბ., 2018.
42. შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გზამკვლევი, რედაქტორი დ. მენაბდე:
  - ა) წმინდა ნინოს ცხოვრება და ქართლის მოქცევა. თბ., 2009.
  - ბ) იაკობ ცურტაველის „შუშანიკის წამება“ და ადრექრისტიანული კულტურა თბ., 2012.
  - გ) ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა, თბ., 2013.
- დ) ეროვნული თვითშემეცნების სათავეებთან – იოანე საბანისძე „მარტვლობაჲ ჰაბო ტფილელისაჲ“, თბ., 2016.
- ე) უღაბნოთა ქალაქყოფელი. წმიდა გრიგოლ ხანძთელი, თბ., 2018.
- ვ) ქართული ჰაგიოგრაფია, თბ., 2021.

ცვლილები 2023 წლის ტესტის ფორმატში

2023 წელს ქართულ ენასა და ლიტერატურაში (VII-XII კლასები) მასწავლებელთა საგნობრივი გამოცდის ტესტის ფორმატში დაგეგმილია გარკვეული ცვლილებები.

ტესტი კვლავ სამი ნაწილისაგან შედგება: I. ქართული ენა; II. ქართული ლიტერატურა და III. მხატვრული ტექსტის ანალიზი. ცვლილებები შეეხო ტესტის პირველ ნაწილს, კერძოდ:

2023 წელს სტილისტიკის, გრამატიკისა და პუნქტუაციის ცოდნა შემოწმდება 11 არჩევითაპასუხებიანი დავალებით, ნაცვლად 6 ორქულიანი ღია ტიპის დავალებისა, რომლებიც გასული წლის ტესტის ფორმატში იყო. ტესტის ამ ნაწილში კვლავ იქნება ორი კომპლექსური დავალება: 1. პუბლიცისტურ ტექსტში დასმულ პრობლემატიკაზე მსჯელობა, რომელიც შეფასდება 12 ქულით, ნაცვლად 11 ქულისა; 2. მოსწავლის ნაწერის შეფასება, რომლის ინსტრუქციაც უფრო დეტალური გახდა და მხოლოდ მცირეოდენი ცვლილება არის შეფასების კრიტერიუმებში.

ცვლილებები არ შეხება ტესტის II (ქართული ლიტერატურა) და III (მხატვრული ტექსტის ანალიზი) ნაწილებს. შეგახსენებთ, რომ ლიტერატურის ცოდნა 15 არჩევითაპასუხებიანი დავალებით შემოწმდება (15 ქულა), მხატვრული ტექსტის ანალიზის მაქსიმალური შეფასება იქნება 20 ქულა.

2023 წელს უცვლელია ტესტის მაქსიმალური ქულა – 70 და გამოცდის ხანგრძლივობა – 4 საათი.

გთავაზობთ ტესტის I ნაწილიდან (ქართული ენა) სამივე ტიპის დავალების თითო ნიმუშს; ლიტერატურის ცოდნის შესამოწმებელი კითხვების და წერითი დავალების ნიმუშებს, ასევე, ამ დავალებათა შეფასების კრიტერიუმებს.

გისურვებთ წარმატებას!

დავალებების ნიმუშები

I. ქართული ენა

(1) 1. რომელი ტერმინები აღნიშნავს ქართული ანბანის ერთსა და იმავე სახეობას?

- ა) მრგლოვანი და ასომთავრული.
- ბ) მრგლოვანი და ნუსხური.
- გ) მხედრული და ნუსხური.
- დ) მხედრული და ასომთავრული.

(12) 2. წაკითხეთ ნაწყვეტი ოთარ ჭილაძის ინტერვიუდან:

[კომპიუტერი], ცივილიზაციის ეს ერთ-ერთი უდიადესი მონაპოვარი, ისევ და ისევ ადამიანის ამქვეყნიური არსებობის გასაიოლებლად არის შექმნილი, როგორც თავის დროზე, ვთქვათ, კომპასი შეიქმნა, ელექტრონათურა, მუდმივი საწერი კალამი, კალკულატორი და ასე შემდეგ უსასრულოდ...

ცივილიზაცია, თავისი არსით, დამპყრობელია. მისთვის არც საზღვრები არსებობს, არც გამონაკლისი – მიმსახურე და დამემონე – აი, მისი ლოზუნგი. კომპიუტერთაც ამ ლოზუნგს ამკვიდრებს ჩვენს შეგნებაში. ერთადერთი, ვისაც თავად ემონება, კულტურაა. ამიტომაც, რაც უფრო კულტურულია ადამიანი, მით უფრო მეტ სიკეთეს გამორჩება ცივილიზაციას. ჩვენი ხსნაც ისევ და ისევ კულტურაა. კულტურა გვაძლევს სახესა და სახელს, რითაც გამოგვარჩევს სხვებისაგან და, იმავე დროს, სისხლხორციელად გვაკავშირებს ყველასთან, ვისაც არა მარტო შექმნა, არამედ სხვისი შექმნილის დანახვა და დაფასებაც შეუძლია.

(2) I. ჩამოაყალიბეთ, რა არის ამ ტექსტის მთავარი სათქმელი.

(3) II. იმსჯელეთ, რამდენად აქტუალურია ეს პრობლემა დღეს.

(2) III. ჩამოაყალიბეთ თითო არგუმენტი ოთარ ჭილაძის თვალსაზრისის როგორც გასამყარებლად, ისე უარსაყოფად.

(3) IV. იმსჯელეთ, რომელი არგუმენტია თქვენთვის უფრო მისაღები და რატომ.

გაითვალისწინეთ: ეს დავალება სწორდება ენობრივი თვალსაზრისითაც. ამ კომპონენტის მაქსიმალური შეფასებაა 2 ქულა.

(12) 3. ყურადღებით გაეცანით მოსწავლის ნამუშევარს და შეფასების სქემას:

მოსწავლისათვის შეთავაზებული დავალება:

ამბიცია არის თვისება, რომელიც ადამიანს წარმატებისაკენ უბიძგებს, თუ გადაჭარბებული წარმოდგენაა საკუთარ შესაძლებლობებზე?

არგუმენტირებული მსჯელობით დაეთანხმეთ ამ მოსაზრებას ან უარყავით იგი.

მოსწავლის ნამუშევარი:

სიტყვა „ამბიციის“ მნიშვნელობა საზოგადოებას ძალიან ცუდად ესმის. ჩემი აზრით, ყველა ადამიანი უნდა იყოს ამბიციური, რადგან ცხოვრებაში რაღაცას მიაღწიოს. უბრალოდ ძალიან ბევრი შუღლიანი ადამიანია გარშემო, რომელსაც შეუძლია შენი თვითშეფასება ნულამდე დაიყვანოს. ამბიციურობა თვითშეფასების ამაღლებასა და წარმატების მიღწევაში გვეხმარება. ეს თვისება საკუთარი თავის რეალიზებისათვის არის საჭირო.

აინშტაინს სკოლაში მასწავლებლები უბრალოდ „შტერ მოსწავლედ“ მოიხსენიებდნენ. ამ დამცირების მიუხედავად, ის საკმაოდ ამბიციური იყო. მისი მიზანი, რომ შეექმნა რაღაც ღირებული, ასრულდა. დღესდღეობით მას თავისუფლად შეიძლება ვუწოდოთ გენიოსი. მისი წარმატებისაკენ გაკვალული გზა ამბიციებისა და მაღალი თვითშეფასების შედეგია და სულაც არ იყო ეს გადაჭარბებული წარმოდგენა საკუთარ თავზე.

საზოგადოების მეორე ნაწილი, რომელიც ფიქრობს, რომ ამბიცია გადაჭარბებული წარმოდგენაა საკუთარ შესაძლებლობებში, მინდა ვუთხრა, უმოქმედობით და საკუთარი თავის არ დაფასებით უბრალოდ არაფრის მიღწევაა შესაძლებელი. უმოქმედობა დამღუპველია. ამაზე გვესაუბრება ილია ჭავჭავაძე თავის ნაწარმოებში „მგზავრის წერილებში“. მისი აზრით, ვერც ქვეყანა იქნება განვითარებული და ვერც პიროვნება რეალიზებული, წარმატებული ფეხის ფეხზე გადადებით.

ჩემის ღრმა რწმენით, ამბიცია თვისებაა, რაც ყველას თან უნდა სდევდეს. არანაირი გადაჭარბებული წარმოდგენები არ არსებობს. იმედი მაქვს, რომ ადამიანები ამ პრობლემას კარგად გაიაზრებენ და შეეცდებიან ყველა მიზანი, თუნდაც რთულად განსახორციელებელი ბოლომდე მიიყვანონ და არ უგდონ იმათ ყური, ვინც ქილიკობს და გადაჭარბებულ წარმოდგენებში დებს ბრალს.

შეფასების კრიტერიუმები

კრიტერიუმები	კრიტერიუმების განმარტება	ქულები
მსჯელობის დასაბუთება (არგუმენტირება და ციტირება)	ა) მსჯელობა მკაფიოა, არგუმენტირებულია, არგუმენტები გამყარებულია შესაბამისი მაგალითებით;	2
	ბ) მსჯელობა ნაწილობრივ არგუმენტირებულია, არ არის გამყარებული შესაბამისი მაგალითებით ან დაშვებულია ფაქტობრივი შეცდომა;	1
	გ) ტექსტი არაადეკვატურადაა გაგებული, მსჯელობა არაადამაჯერებელია, მაგალითებიც არაადეკვატურად არის მოხმობილი.	0
ლექსიკა და სტილი	ა) აზრი ზუსტად და მკაფიოდ არის გამოხატული, ნაწერის სტილი გამართულია;	2
	ბ) აზრი ზუსტად არის გამოხატული, მაგრამ ლექსიკა მწირია ან გვხვდება სტილისტიკური ხარვეზები;	1
	გ) აზრი ძირითადად გასაგებია, მაგრამ ნაწერის სტილი	

	გაუმართავია, გვხვდება არაადეკვატური ლექსიკა.	0
ორთოგრაფია, მორფოლოგია, სინტაქსი და პუნქტუაცია	ა) არ არის ამ ტიპის სამზე მეტი შეცდომა; ბ) არ არის ამ ტიპის ექვსზე მეტი შეცდომა; გ) ამ ტიპის შეცდომა ექვსზე მეტია.	2 1 0

შეაფასეთ მოსწავლის ნამუშევარი შემოთავაზებული სქემის მიხედვით და დაურთეთ კომენტარები, კერძოდ:

- I. შეაფასეთ მოსწავლის ნამუშევარი I კრიტერიუმის მიხედვით, თქვენი შეფასება დაასაბუთეთ და მოიხმეთ სათანადო მაგალითები თხზულებიდან;
- II. შეაფასეთ II კრიტერიუმის მიხედვით, თქვენი შეფასება დაასაბუთეთ და მოიხმეთ სათანადო მაგალითები თხზულებიდან;
- III. 1. შეაფასეთ III კრიტერიუმის მიხედვით, ამოიწერეთ თხზულებაში დაშვებული ყველა შეცდომა (მხოლოდ მცდარი ფორმები და შესიტყვებები);
- III. 2. თითოეულ შეცდომას მიუწერეთ, რა ტიპს მიეკუთვნება – ორთოგრაფიულს, მორფოლოგიურს თუ სინტაქსურს;
- IV. ჩამოაყალიბეთ სათანადო რჩევები, რომელთა გათვალისწინებაც დაეხმარება მოსწავლეს ანალოგიური დავალების უკეთ შესრულებაში.

II. ქართული ლიტერატურა

(1) 1. იაკობ ხუცესის ნაწარმოების განხილვის დროს მოსწავლემ დაიმოწმა ვარსკენის მიერ ხუცესებისთვის ნათქვამი: „აწ მივედით და არქუთ, ვითარმედ: შენ ჩემი ხატი დაამხუ...“ და იკითხა, თუ კონკრეტულად რის თქმა სურდა ვარსკენს სიტყვებით – „ჩემი ხატი დაამხუ“?

რომელი მოსაზრება გამოგადგებათ მოსწავლისთვის პასუხის გასაცემად?

- ა) ჩემი ოჯახის ღირსება ხელყავი.
- ბ) ჩემი ოჯახის ხატები შეურაცხყავი.
- გ) ჩემი რწმენა აბუჩად აიგდე.
- დ) ჩემი შვილების ბედზე არ იფიქრე.

(1) 2. იოვანე საბანისძის ნაწარმოების მიხედვით, რა იყო ძირითადი მიზეზი იმისა, რომ ნერსე ერისთავმა ხაზართა მეფეს აფხაზეთში გამგზავრების უფლება სთხოვა?

- ა) აფხაზეთი თბილისიდან შორს იყო და სარკინოზებს ნერსეს ხელში ჩაგდება და დასჯა გაუჭირდებოდათ.
- ბ) აფხაზეთში სარკინოზთა ბატონობა არ ვრცელდებოდა და, ამდენად, ნერსეს იქ საფრთხე არ ემუქრებოდა.
- გ) ნერსე აბოზე ზრუნავდა და აფხაზეთში, სადაც სარკინოზები არ ბატონობდნენ, მას უკეთ დაიცავდა.
- დ) ნერსეს ცოლ-შვილი ადრევე აფხაზეთში ჰყავდა გაგზავნილი და, პირველ რიგში, მათთან ყოფნა სურდა.

(1) 3. „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრების“ მიხედვით, რას ნიშნავს „საღმრთო შური“, რომელმაც თეოდორესა და ქრისტეფორეს მონასტრის აშენება გადააწყვეტინა?

- ა) მიბაძვის სურვილს.
- ბ) სულის ცხოვებაზე ზრუნვას.
- გ) ღვთის მსახურებას.
- დ) ღვთის ნებით მოქმედებას.

(1) 4. „ვეფხისტყაოსნის“ შესწავლისას მოსწავლემ იკითხა: რატომ აარიდა თავი ტარიელმა როსტევან მეფესთან შებმას?

რომელი მოსაზრება გამოგადგებათ მოსწავლისთვის პასუხის გასაცემად?

- ა) არ შეურაცხყო ღვთივკურთხეული როსტევანის მეფური ღირსება.
- ბ) ივარაუდა, რომ მეფის მკვლელობა არ შერჩებოდა.
- გ) მეფის მოკვლა მთლიანად არაბეთის სახელმწიფოს გადაჰკიდებდა.
- დ) ჩათვალა, მსხვერპლი საკმარისიაო და იქაურობას გაეცალა.

(1) 5. სულხან-საბა ორბელიანის კრებულის „სიბრძნე სიცრუისა“ მთავარი მიზანდასახულობა არის:

- ა) ადამიანის მორალური და ზნეობრივი სრულყოფილების წარმოჩენა.
- ბ) ეროვნული დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი ძალების ხელშეწყობა.
- გ) სხეულის გაკაჟებისა და ფიზიკური წრთობის უპირატესობის ჩვენება.
- დ) ქვეყანაში სოციალური პრობლემების მოგვარების გზის განსაზღვრა.

(1) 6. დავით გურამიშვილი ასე აფასებს შოთა რუსთაველის მოღვაწეობას:

„ოდესაც ბრძენმან რიტორმან შოთამ რგო იგავთ ხეო და,
ფესვ ღრმა-ჰყო, შრტონი უჩინა, ზედ ხილი მოიწეოდა.
ორგზითვე ნაყოფს მისცემდა, ვისგანაც მოირხეოდა...“

რას გულისხმობს ავტორი სიტყვებში: „ორგ ზითვე ნაყოფს მისცემდა...“?

- ა) „ვეფხისტყაოსანი“ ერთდროულად დასავლური და აღმოსავლური კულტურების მონაპოვართა გაცნობის შესაძლებლობას იძლევა.
- ბ) „ვეფხისტყაოსნის“ საშუალებით შესაძლებელია, რომ საღვთო სიბრძნესა და მიწიერ სრულყოფილებას ერთდროულად ეზიარო.
- გ) შოთა რუსთაველის პოემა იგავური ნაწარმოებია, რომელშიც რეალურ და წარმოსახვით სამყაროთა გამიჯვნა შეუძლებელია.
- დ) შოთა რუსთაველის პოემაში წამოჭრილი პრობლემები ერთნაირად გასაგებია როგორც ქართველი, ისე უცხოელი მკითხველისთვის.

(1) 7. ევროპული რომანტიზმისთვის დამახასიათებელი რომელი ასპექტი არის გამოკვეთილი ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლექსში „შემოღამება მთაწმინდაზე“?

- ა) განმანათლებლობისა და რაციონალიზმის კრიტიკული შეფასება.
- ბ) კაპიტალისტურ ურთიერთობათა ჩამოყალიბებაზე უარყოფითი რეაქციის გამოხატვა.
- გ) ხალხური სიტყვიერებისადმი განსაკუთრებული ინტერესის გამომჟღავნება.
- დ) ხელოვნების წყაროდ რელიგიისა და ფილოსოფიის გამოცხადება.

(1) 8. გრიგოლ ორბელიანი წერს ქართველებზე: „ერი – გულადი, პურადი, მებრძოლი შავის ბედისა...“; ხოლო ილია ჭავჭავაძე კი – : „მცირე, დიდი – ყველა ფლიდი, ცულლუტი და მანკიერი“. მოსწავლეს აინტერესებს, თუ რა შეიძლება იყოს ასეთი რადიკალურად განსხვავებული შეფასებების მიზეზი.

რომელი მოსაზრება გამოგადგებათ მოსწავლისთვის პასუხის გასაცემად?

- ა) გრიგოლ ორბელიანი, როგორც რომანტიკოსი პოეტი, წარსულს მეტისმეტად აიდეალებდა, ხოლო რეალისტ ილია ჭავჭავაძის კრიტიკის მიზანი უმოქმედო ერის გამოფხიზლება იყო.
- ბ) ილია ჭავჭავაძის ლექსისგან განსხვავებით, „სადღეგრძელო“ სახოტბო პოეზიის ნიმუშია, რომლის შექმნისას ავტორი ვალდებული იყო ამ ქანრის მახასიათებლები გაეთვალისწინებინა.
- გ) ილია ჭავჭავაძის „ბედნიერი ერი“ გრიგოლ ორბელიანის „სადღეგრძელოს“ მხატვრული ანტითეზაა, რადგან ავტორთა პიროვნული დაპირისპირების ანარეკლია.
- დ) ილია ჭავჭავაძისაგან განსხვავებით, გრიგოლ ორბელიანი ნაკლებად ადევნებდა თვალს ისტორიული მოვლენების განვითარებას და ამიტომ მისი შეფასებები სუბიექტური იყო.

(1) 9. აკაკი წერეთლის „გამზრდელის“ მიხედვით, რა მიზანი აქვს ბათუს, როცა საფარ-ბეგს

ეუბნება: „შიში სხვაა, სიფრთხილე სხვა...“?

- ა) მიახვედროს ძუძუმტე, რომ ის პატივმოყვარეობის გამო უკადრისად იქცევა.
- ბ) მოუწონოს სტუმარს, რომ საყვარელი ქალის გამო თავს საფრთხეში იგდებს.
- გ) შეეცადოს, ისე დაეხმაროს სტუმარს, რომ შეურაცხყოფილი არ დატოვოს.
- დ) ჭკუა დაარიგოს ძუძუმტეს, რათა მან წინდაუხედავი ნაბიჯი არ გადადგას.

(1) **10. გრიგოლ კიკნაძე წერდა:** „ხელოვნებაში ფანტასტიკურს იშვიათად შეუძენია დამაჯერებლობის ისეთი ხარისხი, როგორსაც მან ვაჟა-ფშაველას შედეგებში მიაღწია“.

რომელი ეპიზოდი გამოგადგებათ ამ მოსაზრების დასასაბუთებლად?

- ა) ალუდას მუცალთან დაპირისპირება.
- ბ) ზვიადაურის მსხვერპლად შეწირვა.
- გ) ლუხუმის გამოჯანმრთელება.
- დ) მინდიას აღსასრული.

(1) **11. ალექსანდრე ყაზბეგი იონა მეუნარგიას სწერდა:** „გამიშვით სხვაგან; იქნებ იქაც სადმე შევხვდე ელგუჯას ან კიდევ მის პროტოტიპს, აწმყო სავაგლახ-სატირალის წარმომადგენელთ“.

რის სიმბოლოდ მოიაზრებდა ავტორი ელგუჯას?

- ა) ბედნიერი მომავლისა და მარადიული სიყვარულის.
- ბ) ნების სიმტკიცისა და ზნეობრივი სიმაღლის.
- გ) პიროვნული სიძლიერისა და ძალაუფლების წყურვილის.
- დ) ძველი ცხოვრების უარყოფისა და პროგრესის.

(1) **12. რომელი მოდერნისტული მიმართულების გავლენა იგრძნობა ნიკო ლორთქიფანიძის შემოქმედებაში?**

- ა) ექსპრესიონიზმის.
- ბ) იმპრესიონიზმის.
- გ) სიმბოლიზმის.
- დ) ფუტურიზმის.

(1) **13. ოსებ გრიშაშვილის შემოქმედების ერთ-ერთ მთავარ თემად მიჩნეულია:**

- ა) აქტიური რევოლუციური სულისკვეთების პროპაგანდა.
- ბ) გარემომცველი ბუნების „იდუმალი ენის“ წვდომა.
- გ) ქალაქური ყოფის კოლორიტული სურათების შექმნა.
- დ) ქართული სოფლის იდილიური გარემოს აღწერა.

(1) 14. კონსტანტინე გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენის“ შესწავლის დროს მოსწავლემ იკითხა: რა იყო მიზეზი გიორგი პირველის ასეთი მკვეთრი დაპირისპირებისა ბიზანტიის იმპერიასთან?

რომელი მოსაზრება გამოგადგებათ მოსწავლისთვის პასუხის გასაცემად?

- ა) ბიზანტიის კეისარი თბილისის ამირას ფარული მოკავშირე იყო.
- ბ) კონფლიქტი ბასიანისა და არზრუმის სადავო მიწებს უკავშირდებოდა.
- გ) უთანხმოების მიზეზი ორი ქვეყნის რელიგიური დაპირისპირება გახდა.
- დ) ქართველი მეფის ვაჟი ბიზანტიის კეისარს დატყვევებული ჰყავდა.

(1) 15. ჯემალ ქარჩხაძის მოთხრობა „იგის“ შესწავლის დროს მოსწავლე დაინტერესდა, თუ კონკრეტულად რის გამო მიუსაჯა ახალმა ბელადმა იგის „დიდი დამინების ქარაფზე“ ასვლა?

რომელი მოსაზრება გამოგადგებათ მოსწავლისთვის პასუხის გასაცემად?

- ა) იგი დამაბუნდა და აღარც კეტის ტრიალი შეეძლო და აღარც ნადირის დევნა.
- ბ) იგი დამარცხებული ბელადის თანამოაზრე იყო და მის კვალს უნდა გაჰყოლოდა.
- გ) იგიმ ახალი ბელადის გამოსახულების თავისი „სხეულიდან გამოყვანა“ შეძლო.
- დ) იგიმ ახალი ბელადისაგან თანამომმეთა წელში გამართვის უფლება მოითხოვა.

III. მხატვრული ტექსტის ანალიზი (20 ქულა)

ყურადღებით წაიკითხეთ მონაკვეთი ნიკო ლორთქიფანიძის მოთხრობიდან „თავსაფრიანი დედაკაცი“:

ბავშვები დაზარდა.
 ასწავლა ათასჯერ მეტი, ვიდრე შეეძლო.
 ერთი ვაჟი მონგარიშეა კოოპერატივში.
 მეორე სასამართლოს მოხელეა...
 დააცოლშვილა ორივე.

ჩამოსიძა სოფლის მასწავლებელი.

წელში გახრილი, ყავარჯენით ხელში გადადიოდა ერთისგან მეორესთან.

არსად იყო ზედმეტ სტუმრათ:

ბავშვების მოვლა, ჭუკის წამალი.

მთრთოლვარე ხელებით, ამღვრეული თვალებით მოქსოვა წინდები, მიუტანა ბავშვს.

ფეხი არ ჩაეტია.

– გაიხადე, ბები, ამას შენ ძამიას წაუღებ, შენ კი სხვას მოგიქსოვ.

ბავშვის ტირილი.

დედამ სთხოვა:

– მიეცი, სულ ერთია, ოღონდ გაჩუმდეს...

– რათა, შვილო, ამას კოწიას წაუღებ... ბავშვს ნუ გაანებივრებ...

ბავშვი უფრო ტირის.

– რა, დედა, შეგენანა განა ერთი წინდა?! გინდა მეორე შვილიც მოიმადლიერო!.. ნუთუ

ამის საღირალ პატივს არ გცემთ?

წინდები ხელთ გავარდა.

სიტყვა არ ამოუღია.

შეისწორა თავსაფარი.

ქალიშვილმა შეამჩნია ქცევა და კიდევ დაუმატა:

– ტყუილს ვამბობ თუ?

ქალი ადგა, კალთები დაიბერტყა.

ბავშვი არ ცხრებოდა.

კაპასი შვილი:

– ნუ ტირი, ნუ ტირი, უკეთესს გიყიდი, რომ ბებიამ არ დაგამადლოს.

ქალი წავიდა უმიზნოთ; შემოუარა სახლს, რომელსაც შეაღია თვალის ჩინი, სიცოცხლის
ჟინი; ჩაჯდა ბოსტანში.

არავითარი აზრი, არავითარი ფიქრი, მხოლოდ სიტყვები:

„შეგენანა“, „მოიმადლიერო“, „საღირალი პატივი“.

გადავიდა მეზობლებში.

– რა დაგემართა, ბეჩა, სახე სახეს არ გიგავს?

– არაფერი, ჩემო ფოტინე, დამსიცხა უსათუოდ.

დაბრუნდა შინ.

ჭუკებს ჯამით დაუდგა ცომნარევი ჭინჭარი.

მიწვა.

გრძნობს თავის სიმძიმეს, ტანის სიმჩატეს.

არავითარი აზრი, არავითარი ფიქრი, მხოლოდ სიტყვები:

„შეგენანა“,

„მოიმადლიერო“ (თუ „მოინადირო“?..),

„სადირალი პატივი“...

და მოულოდნელათ მოკვეთილი, დასაბუთებული გადაწყვეტილება:

„ადარავისთვის ვარ საჭირო, სრულიად არავისთვის; ვარ სრულიად ზედმეტი... დიდი ხანია ჩემ კაცთან უნდა წავსულიყავი“...

და გაიხადა, მოიხსნა, მოაგროვა, ერთად ზანდუკში ჩაალაგა ყოველივე ხელსაღები, ფასიანი, გამოსადეგი და კონკეზში გახვეული, თითქმის საცვლების ამარა ჩუმად გამოვიდა ნაჭირნახულევი ქოხიდან.

თითქოს შემთხვევით ჩაუარა ქმრის საფლავს, დიდხანს არ შეჩერებულა, ერთი კი მიუჯდა, ხელი გადაუსვა ბალახში მიმალულ ქვას და მკაცრათ უთხრა:

– „ჰო, მოვალ, მოვალ... მოვალ, ჩემო ფილიპე“.

შვილებმა კარგა ხანს ვერ გაიგეს დედის დაკარგვა: ერთს მეორესთან ეგონა.

გაიგეს – შეძრწუნდენ, შერცხვათ: „მოგვეჭრა თავი სოფელ-ქვეყანაში... რას იტყვიან, მოხუც დედას ვერ მოუარესო?!“

უნდოდათ საძებრათ წასვლა – ეძვირათ; უნდოდათ გაზეთებში გამოცხადება – „უარესათ მოგვეჭრება თავიო“.

ასე იცდიდენ.

დედას გულმა უგრძნო: „შვილები დამეჩაგრება, სახელი გაუტყდებათ“ და ჩამოთხოვილი ფულით დაზღვეული, მისი ნაკარნახევი, სხვისი დაწერილი, ბარათი გაგზავნა:

„საყვარელო შვილებო, ნუ მიწყენთ, სალოცავად წავედი, ნუ მეძებთ... შვილიშვილები დამიკოცნეთ, ჩემზე ნუ სწუხართ. მშვიდობით სამუდამოთ“.

ეს იყო თავსაფრიანი ქალის ერთი იშვიათი სიცრუეთაგანი.

ბარათი შესაფერისად გრძელი იყო.

შვილები დაწყნარდენ, გაუხარდათ, სხვებსაც აჩვენებდენ თავის გასამართლებლათ. კეთილსინდისიერათ გაიყვეს მცირე მემკვიდრეობა: რამდენიმე ვერცხლის ფული, აბრეშუმის თავსაფარი, ძვლისტარიანი ხანჯალი და სხვა.

იმსჯელეთ, რა არის ავტორის მთავარი სათქმელი და რა მხატვრული საშუალებებითაა იგი გადმოცემული.

გაითვალისწინეთ: ნაშრომი, რომელიც 100 სიტყვაზე ნაკლები იქნება, არ გასწორდება!

შეფასების კრიტერიუმები

I. ქართული ენა

1. ა) ----- 1ქ.

2. I. ა) მთავარი სათქმელი განსაზღვრულია. ----- 2ქ.

- ბ) მთავარი სათქმელი ნაწილობრივ არის განსაზღვრული. ----- 1ქ.
- გ) მთავარი სათქმელი განსაზღვრული არ არის. ----- 0ქ.
- II.** ა) მკაფიოდ არის გამოკვეთილი პრობლემის აქტუალობა, მსჯელობა დამაჯერებლად და დასაბუთებულად. ----- 3ქ.
- ბ) პრობლემის აქტუალობა გამოკვეთილია, მაგრამ მსჯელობა ნაწილობრივ არის დასაბუთებული. - 2ქ.
- გ) პრობლემის აქტუალობა სუსტად არის გამოკვეთილი, მსჯელობა ძალზე ზოგადია ----- 1ქ.
- დ) არ არის გამოკვეთილი პრობლემის აქტუალობა, მსჯელობა დასაბუთებული არ არის. ----- 0ქ.
- III.** ა) ჩამოყალიბებულია ორივე არგუმენტი. ----- 2ქ.
- ბ) ჩამოყალიბებულია მხოლოდ ერთი არგუმენტი. ----- 1ქ.
- გ) ჩამოყალიბებული არგუმენტები არაადეკვატურია. ----- 0ქ.
- IV.** ა) მსჯელობა დამაჯერებლად და დასაბუთებული. ----- 3ქ.
- ბ) მსჯელობა ნაწილობრივ არის დასაბუთებული. ----- 2ქ.
- გ) მსჯელობა ძალზე ზოგადია, არგუმენტაცია აკლია ----- 1ქ.
- დ) მსჯელობა დასაბუთებული არ არის. ----- 0ქ.
- არ არის დაშვებული არცერთი გრამატიკული და პუნქტუაციური შეცდომა და/ან სტილისტიკური ხარვეზი. ----- 2ქ.
- დაშვებულია ერთი გრამატიკული, პუნქტუაციური შეცდომა და/ან სტილისტიკური ხარვეზი. ----- 1ქ.
- დაშვებულია ერთზე მეტი გრამატიკული, პუნქტუაციური შეცდომა და/ან სტილისტიკური ხარვეზი. -0ქ.
- 3. I.** ა) I კრიტერიუმის მიხედვით მსჯელობის დასაბუთების შეფასება სწორია, მსჯელობა არგუმენტირებულია, მოხმობილი მაგალითები ადეკვატურია. ----- 2ქ.
- ბ) I კრიტერიუმის მიხედვით მსჯელობის დასაბუთების შეფასება შეფასება სწორია, მსჯელობა არგუმენტირებულია, მაგრამ მაგალითები არ არის მოხმობილი. ----- 1ქ.
- გ) გადმოწერილია მხოლოდ კრიტერიუმის მითითებები. ----- 0ქ.
- II.** ა) II კრიტერიუმების მიხედვით ლექსიკისა და სტილის შეფასება სწორია, მსჯელობა არგუმენტირებულია, მოხმობილი მაგალითები ადეკვატურია. ----- 2ქ.
- ბ) II კრიტერიუმის მიხედვით ლექსიკისა და სტილის შეფასება არაზუსტია, რადგან მოხმობილი მაგალითები არასაკმარისია ან ერთ შემთხვევაში არასწორია. ----- 1ქ.
- გ) მოხმობილი მაგალითები არასწორია ან გადმოწერილია მხოლოდ კრიტერიუმის მითითებები. ---- 0ქ.
- III.** 1. ა) III კრიტერიუმების მიხედვით შეფასებისას მასწავლებელს გამორჩა მხოლოდ ერთი შეცდომა. ----- 3ქ.
- ბ) მასწავლებელს გამორჩა ორი შეცდომა ან არასწორად ამოიწერა ერთი. ----- 2ქ.
- გ) მასწავლებელს გამორჩა სამი ენობრივი შეცდომა ან არასწორად ამოიწერა ორი. ----- 1ქ.
- დ) მასწავლებელს გამორჩა სამზე მეტი ენობრივი შეცდომა ან არასწორად ამოიწერა სამი. ----- 0ქ.
- III.** 2. ა) სწორია ხუთი ენობრივი შეცდომის კვალიფიკაცია. ----- 3ქ.
- ბ) სწორია ოთხი შეცდომის კვალიფიკაცია. ----- 2ქ.
- გ) სწორია სამი შეცდომის კვალიფიკაცია. ----- 1ქ.
- დ) სწორია მხოლოდ ორი შეცდომის კვალიფიკაცია. ----- 0ქ.

IV. მასწავლებლის რეკომენდაციები

- ა) რეკომენდაციები მეთოდურად გამართულია და მსჯელობა არგუმენტირებულია. ----- 2ქ.
 ბ) რეკომენდაციები მეთოდურად გამართულია, მაგრამ მსჯელობა ნაწილობრივ არგუმენტირებულია. -- 1ქ.
 გ) რეკომენდაციები მეთოდურად გაუმართავია და მსჯელობა არგუმენტირებული არ არის. ----- 0ქ.

II. ქართული ლიტერატურა

1. ----- ა)
2. ----- დ)
3. ----- ა)
4. ----- ა)
5. ----- ა)
6. ----- ბ)
7. ----- დ)
8. ----- ა)
9. ----- გ)
10. ----- გ)
11. ----- ბ)
12. ----- ბ)
13. ----- გ)
14. ----- ბ)
15. ----- გ)

მხატვრული ტექსტის ანალიზი

დავალების მაქსიმალური ქულაა 20.
 ნაშრომი, რომელიც 100 სიტყვაზე ნაკლები მოცულობისა იქნება, არ შეფასდება და დაიწერება 0 ქულა.

I კრიტერიუმი

№	ტექსტის ადეკვატური გაგება და გააზრება	ქულები
1.	ტექსტი ადეკვატურადაა გაგებულ და გააზრებული.	2
2.	ტექსტი ნაწილობრივ არაადეკვატურადაა გაგებულ და გააზრებული.	1
3.	ტექსტი მთლიანობაში არაადეკვატურადაა გაგებულ და გააზრებული.	0 ნაწერი აღარ სწორდება

II კრიტერიუმი

№	ნაშრომის აგება	ქულები
1.	ნაშრომი კარგადაა ორგანიზებული, მონაკვეთები თანამიმდევრულად და ლოგიკურად ენაცვლება ერთმანეთს, აბზაცები სწორადაა გამოყოფილი.	2

2.	ნაშრომი <i>კარგადაა</i> ორგანიზებული, მონაკვეთები თანამიმდევრულად და ლოგიკურად ენაცვლება ერთმანეთს, თუმცა აბზაცები <i>არასწორადაა</i> გამოყოფილი, ანდა აბზაცები <i>სწორადაა</i> გამოყოფილი, მაგრამ ნაწილობრივ <i>დარღვეულია</i> ტექსტის ლოგიკა.	1
3.	ნაშრომში <i>დარღვეულია</i> ტექსტის ლოგიკა და/ან იგი ორგანიზებული <i>არ არის</i> .	0

III კრიტერიუმი

<i>№</i>	<i>მსჯელობის დასაბუთება</i>	<i>ქულები</i>
1.	ნაშრომში ზუსტად არის წარმოდგენილი ტექსტის მთავარი სათქმელი; მსჯელობა <i>დამაჯერებლადაა</i> დასაბუთებული და არგუმენტები <i>გამყარებულია</i> შესაფერისი მაგალითებით.	4
2.	ნაშრომში წარმოდგენილია ტექსტის მთავარი სათქმელი; მსჯელობა მთლიანობაში დასაბუთებულია, თუმცა <i>ცალკეულ</i> შემთხვევებში არგუმენტები არადამაჯერებელია და/ან მოხმობილი მაგალითები <i>არაადეკვატურია</i> .	3
3.	ნაშრომში წარმოდგენილია ტექსტის მთავარი სათქმელი, მაგრამ მსჯელობა <i>ზერეღვა, ხშირ</i> შემთხვევაში არგუმენტები არადამაჯერებელია.	2
4.	ნაშრომში ნაწილობრივ არის წარმოდგენილი ტექსტის მთავარი სათქმელი, მსჯელობა <i>ძალზე ზოგადია</i> , არგუმენტების მოხმობისას <i>დაშვებულია</i> უზუსტობა.	1
5.	<i>არ არის</i> წარმოდგენილი ტექსტის მთავარი სათქმელი, მსჯელობა დასაბუთებული <i>არ არის</i> .	0

IV კრიტერიუმი

<i>№</i>	<i>ტექსტის მხატვრული ანალიზი</i>	<i>ქულები</i>
1.	ნაშრომში მკაფიოდაა წარმოდგენილი ნაწარმოების მხატვრული მხარე; დამაჯერებლადაა ნაჩვენები ავტორის მხატვრული სტილის თავისებურებები; მოხმობილია სათანადო მაგალითები.	2
2.	ნაშრომში ნაჩვენებია, რა მხატვრული საშუალებებით ახერხებს ავტორი ტექსტის მთავარი სათქმელის გამოსატყვას, თუმცა მოხმობილია ერთი არასათანადო მაგალითი.	1
3.	ნაშრომში <i>არ არის</i> წარმოდგენილი ნაწარმოების მხატვრული მხარე.	0

V კრიტერიუმი

<i>№</i>	<i>კრიტიკული აზროვნება</i>	<i>ქულები</i>
1.	ნაშრომში <i>მკაფიოდ</i> ჩანს კრიტიკული აზროვნების უნარი, შეხედულებათა და შეფასებათა არაშაბლონურობა.	2
2.	ნაშრომში <i>ნაწილობრივ</i> ჩანს კრიტიკული აზროვნების უნარი, შეხედულებათა და შეფასებათა არაშაბლონურობა.	1
3.	ნაშრომში <i>არ</i> ჩანს კრიტიკული აზროვნების უნარი.	0

VI კრიტერიუმი

№	ფაქტობრივი სიზუსტე	ქულები
1.	ნაშრომში არ არის ფაქტობრივი შეცდომა.	1
2.	ნაშრომში დაშვებულია ფაქტობრივი შეცდომა.	0

VII კრიტერიუმი

№	ლექსიკა და სტილი	ქულები
1.	ნაშრომში აზრი ენობრივად (ლექსიკურად) ზუსტად და მკაფიოდ აა გამოხატული, შერჩეულია დასმული ამოცანის შესაფერისი სტილი და დაცულია ნაშრომის სტილისტური ერთგვაროვნება.	2
2.	შერჩეულია დასმული ამოცანის შესაფერისი სტილი, აზრი გასაგებია , თუმცა ლექსიკა მწირია და/ან გვხვდება სტილისტური ხარვეზები.	1
3.	თხზულება ლექსიკურად და სტილისტურად გაუმართავია .	0

VIII კრიტერიუმი

№	სინტაქსი, მორფოლოგია, ორთოგრაფია	ქულები
1.	ნაშრომში არ არის დაშვებული ერთზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	3
2.	ნაშრომში არ არის დაშვებული სამზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	2
3.	ნაშრომში არ არის დაშვებული ხუთზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	1
4.	ნაშრომში დაშვებულია ხუთზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	0

IX კრიტერიუმი

№	პუნქტუაცია	ქულები
1.	ნაშრომში არ არის დაშვებული ორზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	2
2.	ნაშრომში არ არის დაშვებული ოთხზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	1
3.	ნაშრომში დაშვებულია ოთხზე მეტი ამ ტიპის შეცდომა.	0